

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij enkele fracties de behoefte de Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake

- Brief regering d.d. 2 september 2016 – A.G. Koenders, Minister van Buitenlandse Zaken met de Nederlandse inzet 71ste Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN)
- Brief regering d.d. 26 februari 2016 – A.G. Koenders, Minister van Buitenlandse Zaken met het verslag van de herfstzitting van de 70e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN van 15 september tot eind december 2015)
- Kabinetsreactie op de IOB beleidsdoorlichting Vreedzame geschillenbeslechting en tegengaan van straffeloosheid
- Brief regering d.d. 24 juni 2016 – A.G. Koenders, Minister van Buitenlandse Zaken met de definitieve versie van de beleidsdoorlichting «Vreedzame geschillenbeslechting en het tegengaan van straffeloosheid» van de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) en de IOB-Nieuwsbrief over dit rapport.

De voorzitter van de commissie,
Eijsink

De griffier van de commissie,
Van Toor

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brieven van het kabinet met betrekking tot de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties 2016. De leden van de VVD-fractie hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

Hervormingen

De Minister schrijft dat Nederland binnen discussies pleit voor uitbreiding van zowel het aantal permanente als tijdelijke leden van de VN-Veilighedsraad, maar dat deze tegelijkertijd niet te groot moet worden. Kan de Minister dit concretiseren? Welke omvang staat het kabinet voor ogen? Hoeveel permanente en tijdelijke leden moeten erbij komen? Op welke wijze zet Nederland zich daar nu voor in en bestaat steun van andere landen voor de Nederlandse visie? Of beschouwt het kabinet dit als een thema om verder te concretiseren zodra Nederland de tijdelijke zetel in de VNVR bekleedt?

Vredesopbouw, Pledging Conference Peacebuilding Fund

In de brief valt te lezen dat Nederland bij deze conferentie een bijdrage zal toezeggen van 10 miljoen euro voor de periode 2016–2018. Kan de Minister inzichtelijk maken hoe die toezegging wordt gefinancierd?

Seksueel misbruik door vredestroepen

Seksueel misbruik door vredestroepen binnen VN-missies is een ernstig probleem. Het heeft grote impact hebben op slachtoffers en is funest zijn voor de reputatie van vredestroepen en de VN in het algemeen. De leden van de VVD-fractie spreken zich sterk uit tegen deze afschuwelijke praktijken. In de brief schrijft de Minister over te nemen maatregelen. Graag zouden de leden van de VVD-fractie ook informatie krijgen over wat nu al gebeurt tegen daders: zijn daders van recente meldingen opgespoord en vervolgd? Wat gebeurt binnen de VN nu al om te laten zien dat seksueel misbruik op geen enkele manier wordt getolereerd en keihard wordt bestraft? Wordt daar reeds transparant over gerapporteerd? Graag een toelichting.

Partnerschappen, hulp & handel, belastingen

Het kabinet meldt dat het Koninkrijk de komende jaren de beschikbare fondsen voor het ondersteunen van overheden bij verbetering van belastingbeleid en belastinginning verdubbelt. Kan de Minister ook hier inzichtelijk maken op welke wijze dit wordt gefinancierd? Kan de Minister bovendien garanderen dat deze fondsen niet ten goede komen aan corrupte regimes? Hoe worden landen gekozen die dergelijke steun krijgen en welke waarborgen worden ingebouwd om ervoor te zorgen dat dit geld daadwerkelijk ten goede komt van de bevolking in de betreffende landen?

VN-Mensenrechtenraad

Als lid van de VN-Mensenrechtenraad heeft Nederland diverse aanbevelingen gedaan aan landen die volgens het kabinet kritiek verdienen op hun implementatie van mensenrechtenconventies. Op welke gronden bepaalt het kabinet op welke landen het zich richt wanneer aanbevelingen worden gedaan, bijvoorbeeld via de Universal Periodic Review? Richt Nederland zich in het bijzonder op een aantal onderwerpen, of is van een dergelijke «nichefocus» geen sprake?

Inbreng van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie danken het kabinet voor de toegezonden brief over de inzet van Nederland aangaande de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN). Over een aantal onderwerpen hebben de genoemde leden vragen en opmerkingen richting het kabinet.

Allereerst gaan de leden van de PvdA-fractie graag kort in op de VN Veiligheidsraad en de zetel die Nederland zal bekleden in 2018. De leden van de PvdA-fractie verwelkomen het resultaat van de intensieve campagne die het kabinet heeft gevoerd. De genoemde leden hopen snel de prioriteiten van het kabinet ten aanzien van het lidmaatschap van de Veiligheidsraad te ontvangen en zouden graag hierover van gedachte wisselen met het kabinet.

De leden van de PvdA-fractie zijn tegelijkertijd al heel lang voorstander van hervorming van de Veiligheidsraad om te zorgen dat deze beter aansluit bij de verhoudingen van de 21ste eeuw. Eén gemeenschappelijke zetel voor de EU als geheel is daar een onderdeel van. Het blijft immers een vreemde gewaarwording dat EU-landen zoals Italië, Zweden en Nederland, die in EU-verband proberen om hun buitenlands beleid op elkaar af te stemmen, elkaar beconcurreren in de race om een zetel in de Veiligheidsraad.

De leden van de PvdA-fractie zien dat de Brexit op dit punt wellicht kansen biedt: het Verenigd Koninkrijk was altijd fervent tegenstander van het opgeven van haar individuele zetel ten gunste van een gemeenschappelijke EU-zetel. Een vertrek van de Britten uit de EU zou dat obstakel doen wegvallen en brengt hervorming wellicht een stukje dichterbij.

De leden van de PvdA-fractie zien graag een reflectie van de Minister op bovenstaande. Deelt het kabinet de mening van de leden van de PvdA-fractie dat het een goede zaak zou zijn om zo spoedig mogelijk na 2018 over te gaan tot een gemeenschappelijke EU-zetel? Wat voor varianten zijn wat het kabinet betreft denkbaar en haalbaar? Op welke manier gaat het kabinet zich voor hervorming van de VN Veiligheidsraad inzetten?

In de brief van het kabinet wordt gesproken over een intensieve samenwerking met Italië in 2017 en 2018. De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd hoe de Minister dit voor zich ziet. Hoe betrokken kan Nederland al in 2017 zijn? Zijn daar al afspraken over gemaakt met Italië?

De leden van de PvdA-fractie besteden graag ook aandacht aan de ontwikkelingen in Syrië. De leden zien dat de wapenstilstand, die recent werd overeengekomen na onderhandelingen tussen de VS en Rusland, kansen kan bieden om belegerde steden van bevoorrading te voorzien en wat lucht kan geven aan de miljoenen mensen die gebukt gaan onder de gevechten. Tegelijkertijd hebben de leden van de PvdA-fractie zorgen over het commitment van diverse strijdende partijen. Hierom benadrukken de leden van de PvdA-fractie het belang van een goede controle op naleving van het bestand door alle partijen. Kan de Minister meer details geven over hoe daarop wordt toegezien? En wat gebeurt er indien een partij het bestand schendt? Is er voorzien in eventuele sancties?

Aangaande het rapport van de OPCW, waaruit bleek dat zowel regerings-troepen van President Assad als IS beschuldigd worden van het gebruik van chemische wapens, zijn de leden van de PvdA-fractie het zeer eens met de uitspraken van Minister Koenders dat dit niet onbestraft kan blijven. Het gebruik van deze wapens is uiteraard volstrekt onaan-

vaardbaar en een onafhankelijke conclusie in een VN-rapport hierover kan niet genegeerd worden. Syrië is sinds een aantal jaren volwaardig lid van de OPCW en dient wat de leden van de PvdA-fractie betreft dan ook zonder compromissen te worden gehouden aan de verplichtingen die daarmee gepaard gaan. Graag horen de genoemde leden van de Minister hoe hij van plan is om dit tijdens de AVVN aan te kaarten. Verwacht hij dat er op dit punt actie tegemoet kan worden gezien van de leden van de Veiligheidsraad?

Tenslotte was de inval van Turkije in Noord-Syrië wat de leden van de PvdA-fractie betreft een zeer zorgwekkende gebeurtenis. Het Turkse regime wekt de indruk dat zij het terugdringen van Koerdische strijdkrachten als haar ultieme prioriteit heeft gemaakt binnen de oorlog in Syrië. Kan de Minister daarop reflecteren, alsmede op de positie van de VS in deze en het gevaar dat bijvoorbeeld IS kan profiteren van de strijd tussen de Turken en de Koerden in Noord-Syrië?

Tenslotte gaan de leden van de PvdA-fractie graag in op de kwestie van nucleaire ontwapening. Waarschijnlijk zal tijdens de AVVN aandacht zijn voor het eindrapport van de zogenaamde Open Ended Working Group (OEWG) die in 2015 werd ingesteld om stappen te zetten op het gebied van nucleaire ontwapening. Het lid Servaes heeft namens de leden van de PvdA-fractie in een eerder debat een motie ingediend (Servaes cs, 34 419, nr. 11) waarin het kabinet werd opgeroepen om «zich binnen de Open-Ended Working Group actief in te zetten voor doeltreffende maatregelen, waaronder de start van onderhandelingen over een internationaal verbod op nucleaire wapens, om te komen tot een kernwapenvrije wereld».

De leden van de PvdA-fractie hebben vernomen dat Nederland zich heeft onthouden van stemming over het eindrapport van de OEWG, welke werd aangenomen met 68 stemmen voor, 22 tegen en 13 onthoudingen. Graag horen de leden van de PvdA-fractie van de Minister om welke specifieke redenen Nederland zich heeft onthouden van stemming en wat zijn algemene mening is over het eindrapport van de OEWG.

Inbreng van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hechten veel waarde aan de constatering van de ministers dat de VN de belangrijkste internationale organisatie is en blijft voor onder meer de internationale vrede en veiligheid. De VN is dé internationale organisatie, zo staat in de brief. Dat is van belang omdat dat niet altijd zo geweest is. Bijvoorbeeld in maart 2003, toen de VN opzij werd geschoven en de alles verwoestende oorlog tegen Irak begon, met steun van Nederland. Alhoewel men nooit precies weet wat er was gebeurd als de geschiedenis een andere wending zou hebben genomen, moeten nu toch vastgesteld worden dat de vrede en veiligheid in de wereld – denk aan de opkomst van Islamitische Staat – ernstig geleden heeft vanwege deze minachting van dé internationale organisatie. Kan de Minister hierop reageren?

In de brief van de ministers wordt onder andere ingegaan op het resultaat van de zogenaamde Open Ended Working Group. Deze werkgroep, die naar aanleiding van de vorige zitting van de AVVN werd opgericht, kreeg de opdracht om concrete en effectieve juridische maatregelen en normen op te stellen die nodig zijn voor algehele nucleaire ontwapening. Vorige maand kwam de werkgroep met een eindrapport waarover toen ook werd gestemd. Het verbaast de leden van de SP-fractie nogal dat Nederland tegen de paragraaf over het houden van onderhandelingen over een internationaal verbod op kernwapens in 2017 heeft gestemd. Dit in

tegenstelling tot eerder in de Kamer aangenomen moties. Bijvoorbeeld de motie (Servaes c.s.) waarin het kabinet letterlijk wordt verzocht om zich binnen de Open Ended Working Group actief in te zetten voor doeltreffende maatregelen om te komen tot een kernwapenvrije wereld, waaronder de start van onderhandelingen over een internationaal verbod op nucleaire wapens. Kan de Minister hier tekst en uitleg geven? Waarom is deze motie niet uitgevoerd? Is de Minister bereid om deze miskleun recht te zetten en tijdens de 71^e zitting van de AVVN alsnog steun uit te spreken voor onderhandelingen over een internationaal verbod op kernwapens in 2017?

De leden van de SP-fractie hebben ook vragen over Jemen, waar een coalitie onder leiding van Saudi-Arabië alweer anderhalf jaar lang een militaire operatie uitvoert met desastreuze gevolgen. Inmiddels zijn er als gevolg van dit wapengekletter alweer 10.000 doden te betreuren – en in de praktijk naar alle waarschijnlijkheid nog veel meer. Het is schandalig dat ondanks ernstige oorlogsmisdaden Saudi-Arabië kan blijven rekenen op westerse steun, vooral uit de Verenigde Staten, maar ook uit EU-landen. Het westen lijkt Saudi-Arabië hier de hand boven het hoofd te houden. Het land kan doen wat het wil. De Jemenieten, die al voor de oorlog uitbraak straatarm waren, betalen de prijs. Kan de Minister hier op ingaan? Waarom wordt Saudi-Arabië geen strobreed in de weg gelegd? Waarom wordt er geen zichtbare druk uitgeoefend? Hoeveel slachtoffers moeten er nog vallen voordat er actie wordt ondernomen?

In het verleden heeft Nederland een poging ondernomen om te komen tot onafhankelijk onderzoek naar schendingen van het internationaal recht door alle partijen in het conflict. Dat initiatief werd door invloedrijke westerse landen om zeep geholpen. Is de Minister bereid, zo vragen de leden van de SP-fractie, tijdens de AVVN opnieuw aandacht voor zo'n onderzoek te vragen? Zo nee, waarom niet? Verder is er nog de inzet van clustermunities in Jemen door Saudi-Arabië, waarmee grove oorlogsmisdaden worden begaan. Is de Minister bereid in AVVN-verband te pleiten voor een stevige veroordeling hiervan?

Tenslotte hebben de leden van de SP-fractie nog een paar korte vragen. De ministers pleiten voor hervorming van het hoogste orgaan van de VN; de Veiligheidsraad. Kan hier nader op ingegaan worden? Hoe kan de Veiligheidsraad meer een afspiegeling van de wereldbevolking worden en is er überhaupt enige bereidheid tot serieuze hervorming aanwezig bij de huidige vetoland? Kan de Minister ook ingaan op de tegenvallende resultaten op het gebied van de rol van vrouwen bij het bevorderen van vrede en veiligheid? Hoe worden deze tegenvallende resultaten verklaard? In de brief van de ministers staat tenslotte dat Nederland blijft streven naar ratificatie van het Wapenhandelsverdrag door meer landen. Dat steunen de SP-leden natuurlijk van harte. Deelt de Minister de opvatting dat het Wapenhandelsverdrag van weinig waarde is als landen die het verdrag steunen, ook westerse landen, wapens blijven leveren aan landen als Saudi-Arabië en Egypte?

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de inzet van het Koninkrijk voor de 71^e zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

De VN zien zich voor grote uitdagingen geplaatst die internationaal handelen vereisen. Tegelijkertijd staat datzelfde VN-systeem onder druk door een nogal eens verdeelde VN-Veiligheidsraad. Hervormingen zijn noodzakelijk, de realiteit weerbarstig. Zoals Henry Cabot, van 1953–1960

de Amerikaanse vertegenwoordiger bij de VN, zei: «De Verenigde Naties zijn gemaakt om te zorgen dat we niet in de hel komen, niet om ons naar de hemel te brengen.»

Het CDA maakt zich zorgen over de afnemende invloed van het Westen en de toenemende invloed van niet-democratische landen binnen de VN. Daarmee komen ook mensenrechten, die vooral door het Westen worden uitgedragen maar universeel zijn, onder druk te staan. Hoe beoordeelt het kabinet deze ontwikkeling?

Deze ontwikkeling manifesteert zich ook in de VN-Mensenrechtenraad. Leden van deze raad moeten wat de leden van de CDA-fractie betreft hoge mensenrechtenstandaarden in acht nemen. De realiteit is echter dat landen als Saoedi-Arabië en Venezuela er lid van zijn, beide notoire mensenrechtenschenders. Deelt het kabinet de opvatting van de leden van de CDA-fractie dat lidmaatschap van dergelijke landen de legitimiteit van de VN-Mensenrechtenraad ondermijnt?

Saoedi-Arabië maakt zich schuldig aan grove en systematische mensenrechtenschendingen, zowel in het buitenland als in eigen land, en gebruikte zijn positie in de VN-Mensenrechtenraad om berechting voor mogelijke oorlogsmisdaden te voorkomen. De leden van de CDA-fractie sluiten zich aan bij Amnesty International en Human Rights Watch die oproepen tot schorsing van dit land¹ en roepen het kabinet op hetzelfde te doen.

Tijdens het huidige Saudische lidmaatschap van de Raad is de repressie van alle vormen van kritiek onverminderd doorgegaan, onder meer door oneerlijke rechtszaken bij speciale anti-terreur rechtbanken en lange gevangenisstraffen voor vreedzame critici en mensenrechtenverdedigers. Meer dan 350 mensen zijn geëxecuteerd. In 2015 vonden de meeste gerapporteerde executies plaats sinds 1995.

Hoe beoordeelt het kabinet het feit dat Saudi-Arabië de VN onder heeft druk gezet om de militaire coalitie die het leidt in Jemen van een lijst af te halen met staten en gewapende groeperingen die kinderrechten schenden in gewapende conflicten? Klopt het dat Saoedi-Arabië dreigde om de VN te verlaten, zijn financiële steun voor humanitaire projecten in te trekken, en om bevriende staten hier ook toe aan te zetten? Is het kabinet bereid alsnog te pleiten voor een onafhankelijk, onpartijdig en internationaal onderzoek naar de schendingen van het internationale oorlogsrecht in Jemen? En een oproep te doen aan Westerse bondgenoten om te stoppen met de omvangrijke wapenleveranties?

Het regime Maduro stort Venezuela in een diepe crisis en schendt op grote schaal de mensenrechten. Hoe beoordeelt het kabinet de kritiek van 50 Venezolaanse NGO's² op VN-organisaties die onder druk van het regime Maduro een passieve houding aannemen en de catastrofe van gebrek aan voedsel en medicijnen zouden negeren? Hoe wil het kabinet zich binnen de VN inzetten om het stilzwijgen te doorbreken en Venezuela te schorsen als lid van de mensenrechtenraad? Zo nee, waarom niet?

¹ https://www.amnesty.nl/sites/default/files/public/updated_-_mde_23.4345.2016_joint_statement_-_suspend_saudi_arabia_from_the_un_human_rights_council_final_text.docx

² <http://www.examenonuvenezuela.com/informes-y-comunicados-osc/el-silencio-de-agencias-de-la-onu-en-venezuela-afecta-la-salud-alimentacion-y-dignidad-de-las-personas-mas-vulnerables>

De leden van de CDA-fractie zijn teleurgesteld dat bij de inzet van het kabinet niets te lezen valt over godsdienstvrijheid. Waarom niet, in een tijd dat het juist urgent is om dit te adresseren? In hoeverre is godsdienstvrijheid daadwerkelijk prioriteit in het mensenrechtenbeleid?

De leden van de CDA-fractie vragen in het bijzonder aandacht voor de opnieuw toegenomen christenvervolging. Is het kabinet bereid te erkennen dat het christendom wereldwijd de meest vervolgdde religie is? Als het Westen niet opkomt voor bedreigde en vervolgdde christenen, wie dan wel? Een van de belangrijkste oorzaken van de steeds ernstiger christenvervolging is het toenemende islamitisch extremisme, zo stelt ook de organisatie Open Doors. Is het kabinet bereid deze grondoorzaak te erkennen, te benoemen en te adresseren? Waarom onthoudt het kabinet zich van een oordeel over de salafistische ideologie? Deelt het kabinet de opvatting van de leden van de CDA-fractie dat de radicale islam een bedreiging is voor onder meer vrouwen, homoseksuelen, andersdenkenden- en gelovigen, de vrijheid van meningsuiting, kortom een bedreiging vormt voor universele mensenrechten? Is de AVVN niet juist een forum om dit te adresseren?

De radicaal-islamitische terreurorganisatie ISIS maakt zich schuldig aan genocide. De Raad van Europa, het Europees parlement, het Britse Lagerhuis, het Amerikaanse Congres en regering hebben zich hierover duidelijk uitgesproken. Waarom blijft de Nederlandse regering twijfelen, een slag om de arm houden? De leden van de CDA-fractie verwachten een helder antwoord op de nieuwe reeks schriftelijke vragen hierover van het lid Omtzigt en roepen het kabinet op de kwestie voor te leggen aan de AVVN. Is het kabinet bereid zich in te zetten voor een resolutie die uitspreekt dat ISIS genocide pleegt? Zo nee, waarom niet?

Hoe beoordeelt het kabinet de uitspraak³ van de vermeende nieuwe leider van Boko Haram om elke kerk die zij kunnen bereiken op te blazen en christenen te vermoorden? Wat de leden van de CDA-fractie betreft is dit opnieuw bewijs van de genocide die Boko Haram pleegt op christenen. Is het kabinet bereid dit te erkennen? Zo nee, waarom niet?

Eritrea

Het kabinet verwijst terecht naar de VN-commissie die onderzoek gedaan heeft naar de mensenrechtensituatie in Eritrea en een zeer kritisch rapport schreef. Zij beveelt de VN-Veiligheidsraad niet voor niets aan de situatie door te verwijzen naar het Internationaal Strafhof en bepleit sancties tegen het regime Afewerki. Het kabinet stelt dat het Koninkrijk erop zal aandringen – conform de motie Voortman (Kamerstuk 22 831, nr. 114) dat het onderzoeksrapport wordt voorgelegd aan de Veiligheidsraad. De vraag is echter of het kabinet ook bereid is de pleidooien te steunen tot sancties tegen het regime en de doorverwijzing naar het Internationaal Strafhof? Waarom geeft het kabinet dit bij Noord-Korea en Syrië wel expliciet aan dit te bepleiten maar wordt Eritrea niet genoemd? Blijft het kabinet inzetten op «engagement via een politieke dialoog» met Eritrea, dus vóór EU-steun aan Eritrea en tegen sancties?

Syrië – invasie Turkije

De oorlog in Syrië dreigt steeds verder te escaleren. Hopelijk houdt de wapenstilstand enigszins stand. Intussen is Turkije echter Syrië binnengevallen.

³ <http://www.katholieknieuwsblad.nl/nieuws/vermeende-nieuwe-leider-boko-haram-wil-elke-kerk-opblazen>

Voor zover deze inval bedoeld is ter zelfverdediging tegen ISIS, zou deze nog kunnen vallen onder het recht op zelfverdediging. Ware het niet dat er vele aanwijzingen zijn voor steun van Turkije aan ISIS. De leden van de CDA-fractie hebben het kabinet hier al jaren op bevestigd en nog nooit een duidelijk antwoord gekregen. De leden van de CDA-fractie herhalen het pleidooi voor een internationaal onafhankelijk onderzoek naar de steun van Turkije aan ISIS en andere jihadistische groeperingen.

In dit licht is het opvallend dat er bij de invasie nauwelijks gevechten hebben plaatsgevonden tussen de Turkse strijdkrachten en ISIS. Zelfs in de stad Jarablus niet. Ook heeft ISIS kennelijk geen IED's geplaatst. Nog nooit eerder heeft ISIS een stad zo gemakkelijk prijsgegeven. Het roept veel vragen op. De leden van de CDA-fractie zien het als een reëel risico dat de Turkse «bufferzone» als bescherm paraplu dient voor ISIS. Waarbij de aanvoer van jihadisten, wapens en munitie vanuit Turkije gewoon doorgaat richting Syrië.

Minstens zo verontrustend is het andere doel van de Turkse invasie: de bestrijding van de Syrisch-Koerdische YPG; een bondgenoot van het Westen in de strijd tegen ISIS. Expliciet heeft president Erdogan gesteld: «De strijd in Irak en Syrië voort zal duren totdat DAESH en de PYD zijn ontworteld»⁴. Dat laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Wat vindt het kabinet van dit statement? Klopt het dat de Turkse strijdkrachten naast de YPG ook de Syrian Democratic Forces (SDF) aanvallen, een coalitie die deels uit Koerdische strijders bestaat, en hun bondgenoten? Wat vindt het kabinet hiervan? Turkije kan toch hier toch met geen mogelijkheid een beroep doen op het recht op zelfverdediging? De YPG en de SDF weigeren nu begrijpelijkerwijs op te trekken richting Raqqa. Een gedwongen terugtrekking ten oosten van de Eufraat betekent dat de YPG en de SDF ISIS niet meer kunnen bestrijden in dat gebied. Deelt het kabinet de opvatting dat de Turkse invasie van Syrië leidt tot verdere escalatie, de strijd tegen ISIS bemoeilijkt, illegaal is en ondubbelzinnig veroordeeld moet worden?

De leden van de CDA-fractie dringen aan op een krachtige veroordeling van Turkije, ook in internationale fora zoals de VN, de EU en de NAVO. Is het kabinet bereid dat te bepleiten? Zo nee, waarom niet?

Nederlandse deelname aan VN-vredesoperaties

Het kabinet somt de huidige bijdragen op van Nederland aan VN-vredesoperaties. Verder dan deze beschrijving komt het niet. Dat roept de vraag op wat de inzet van het kabinet is. De Minister van Buitenlandse Zaken deed nota bene in een toespraak voor de VN⁵ een oproep aan Westerse landen om vaker een bijdrage te leveren, omdat zij over de juiste middelen beschikken. Ze zouden nu «te weinig meedoen», aldus de Minister. De Minister van Defensie legde in een speech op een VN-conferentie⁶ veeleer de nadruk op het verbeteren van de effectiviteit. Wat is nu het standpunt van het kabinet? Moeten Westerse landen inderdaad meer bijdragen? Is Nederland bereid zelf invulling te geven aan de oproep van de Minister van Buitenlandse Zaken?

Het kabinet maakt opnieuw een verdeelde indruk. Dat geldt in het bijzonder voor de MINUSMA missie in Mali. De Minister van Buitenlandse Zaken sprak in april dit jaar al openlijk uit voorstander te zijn van verlenging⁷. Er zou nog vóór het zomerreces een besluit over worden

⁴ <http://www.imctv.com.tr/pydnin-de-kokunu-kaziyana-kadar-mucadeleyi-surdurecegiz/>

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-buitenlandse-zaken/nieuws/2016/05/10/westerse-landen-moeten-vaker-deelnemen-aan-vn-vredesmissies>

⁶ <https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2016/09/08/hennis-effectiviteit-vn-vredesmissies-kan-en-moet-beter>

⁷ <http://www.bnr.nl/nieuws/10015679/koenders-positief-tegenover-verlening-mali-missie>

genomen. Het zomerreces is inmiddels voorbij en nog steeds is er geen besluit. Kan het kabinet aangeven waarom niet? Is de coalitie verdeeld? In hoeverre bemoeilijkt de trage besluitvorming het planningsproces bij Defensie? Wanneer komt het moment dat een adequate voorbereiding van een eventuele verlenging in het gedrang komt? Welk signaal wil het kabinet afgeven op de AVVN?

Is het kabinet het met de leden van de CDA-fractie eens dat zowel voor de VN als de Nederlandse krijgsmacht op zeer korte termijn duidelijkheid moet komen?

Kernwapens

De leden van de CDA-fractie hebben met verbazing kennis genomen van het stemgedrag van Nederland in de VN Open Ended Working Groep (OEWG) over nucleaire ontwapening. Tijdens de behandeling van het burgerinitiatief Teken tegen Kernwapens riep de Kamer in de motie Servaes c.s. (Kamerstuk 34 419, nr. 11) het kabinet op «om zich binnen de open-ended working group actief in te zetten voor doeltreffende maatregelen, waaronder de start van onderhandelingen over een internationaal verbod op nucleaire wapens». Waarom heeft Nederland in de laatste bijeenkomst van de werkgroep op 19 augustus jl. tegen de paragraaf over het houden van onderhandelingen over een internationaal verbod op kernwapens in 2017 gestemd? En waarom heeft Nederland zich onthouden van stemming over het gehele rapport van de OEWG? Kan het kabinet dit toelichten? Waarom heeft het kabinet daarmee in strijd gehandeld met de motie Servaes c.s.? Waarom is de Kamer hierover niet geïnformeerd? Is het kabinet bereid per afzonderlijke brief uit te leggen waarom ze de motie Servaes op dit punt niet uitvoert?

Inbreng van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie zijn van mening dat de noodzaak, het nut en de effectiviteit van de VN niet is aangetoond, en dat om die reden Nederland de VN zou moeten verlaten.

Tot het zo ver is willen de leden van de PVV-fractie graag opheldering van de Minister over de Jordaanse VN-Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, Zeid Ra'ad al-Husseini, die kritiek heeft geuit op het verkiezingsprogramma van de PVV. Tijdens een conferentie over veiligheid en justitie noemde hij Wilders een «politieke fantast» en trok een vergelijking met de tactiek die IS ook gebruikt. De PVV roept de Minister op tijdens de komende AVVN afstand te nemen van de uitspraken van deze VN-Commissaris en te pleiten voor zijn ontslag. Het is een schande dat deze VN-Commissaris voor de mensenrechten een democratisch gekozen partij in een democratisch land de maat neemt, en niet de islamitische dictaturen zoals Saoedi-Arabië waar op grote schaal mensenrechten worden geschonden.

Verder willen de leden van de PVV-fractie graag opheldering van de Minister over de medewerker van het Ontwikkelingsprogramma van de VN die in Gaza geld doorgesluist zou hebben naar terreurbeweging Hamas. In Israël wordt deze persoon al aangeklaagd. De leden van de PVV-fractie verzoeken de Minister tijdens de 71e Vergadering zijn steun uit te spreken voor Israël en te pleiten voor het per direct stop zetten van geldstromen naar de Palestijnse gebieden.

Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennis genomen van de uitgebreide brief van het kabinet over de 71ste zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) in New York. Graag willen zij het kabinet bedanken voor deze uitgebreide informatievoorziening. Ondanks, of dankzij, deze uitgebreide informatievoorziening hebben de genoemde leden nog enkele vragen en opmerkingen. De genoemde leden maken ook graag nogmaals van de gelegenheid gebruik om het kabinet te feliciteren met het bemachtigen van een zetel in de Veiligheidsraad voor 2018. De leden kijken uit naar een ambitieuze agenda van het kabinet die invulling zal geven aan dit prestigieuze lidmaatschap.

1. De VN als dé internationale organisatie

Hervormingen: noodzakelijk maar weerbarstig

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de voornemens van het kabinet om de VN te hervormen. De leden kunnen zich echter niet aan de indruk onttrekken dat het op ene herhaling van zetten lijkt. Vorig jaar stelden de leden van de D66-fractie al voor om de benoemingsprocedure van de secretaris-generaal veel transparanter te maken en er een echte verkiezing van te maken. Ook hadden de leden van de D66-fractie voorstellen over een parlementaire vertegenwoordiging bij de VN, het afschaffen van het vetorecht en een financiële verdeelsleutel voor noodhulp. Kan het kabinet aangeven of op deze punten het afgelopen jaar vooruitgang is geboekt, en zo ja, welke. Zo niet, is het kabinet voornemens hier werk van te maken wanneer Nederland een zetel heeft in de Veiligheidsraad?

2. Vrede en veiligheid

De leden van de D66-fractie zijn verheugd om te lezen dat Nederland zich uitgebreid ingezet ter bevordering van de vrede en veiligheid en wereldwijd. Zo draagt Nederland bij aan diverse VN-vredesoperaties, is lid van de *Peacebuilding Commission*, en zet zich in voor de versterking van de positie van vrouwen in (post-)conflictsituaties. De genoemde leden hebben ook vernomen dat vanuit het kabinet nogal wat kritiek is op het functioneren van de VN. Zo heeft de Minister van Defensie onlangs gesteld dat de effectiviteit van VN-vredesmissies beter kan en moet.⁸ De genoemde leden ontvangen graag een nadere toelichting van het kabinet op dit punt. Welke concrete voorstellen heeft het kabinet op dit punt? Op welke wijze wil het kabinet dit in de praktijk brengen?

Uitbanning van massavernietigings-, biologische en chemische wapens

De leden van de D66-fractie lezen in het verslag van de 70^e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties dat Nederland actief zal meewerken aan de Open Ended Working Group, conform de motie Sjoerdsma (33 783, nr. 19). De genoemde leden ontvangen graag een wat nadere toelichting. Zij hebben namelijk begrepen dat tijdens de AVVN een voorstel zal worden gedaan om in 2017 een conferentie te houden waar zal worden onderhandeld over een juridisch bindend verbod op nucleaire wapens. De genoemde leden willen graag van het kabinet weten of zij dit voorstel zullen steunen, en zo nee, waarom niet. Is het kabinet bereid om een resolutie die een dergelijke conferentie mogelijk maakt mede te ondertekenen? Zo nee, waarom niet?

⁸ <https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2016/09/08/hennis-effectiviteit-vn-vredesmissies-kan-en-moet-beter>

De leden van de D66-fractie hebben kennis genomen van het feit dat in het verslag van de 70^e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties wordt gemeld dat Nederland in 2016 voorzitter is van het clustermunitionieverdrag. In die hoedanigheid wil het kabinet zich inzetten voor verdere universalisatie en implementatie van het verdrag. De genoemde leden ontvangen graag een toelichting wat dit betekent. Welke doelen worden gesteld, zo vragen deze leden. Welke concrete stappen wil het kabinet zetten? De genoemde leden merken daarbij op dat clustermunitionie ook wordt gebruikt in zowel de oorlog in Syrië als de oorlog in Jemen. Acht het kabinet het mogelijk dat er concrete resultaten worden bereikt in het terugdringen of zelfs uitbannen van de inzet van clustermunitionie in deze conflicten?

Syrië en belegeringen

De leden van de D66-fractie merken op dat er nog steeds veel plekken in Syrië zijn die worden belegerd en waar de bevolking dus wordt uitgehongerd. De genoemde leden zouden het zeer op prijs stellen wanneer het kabinet, eventueel in EU-verband, zich tijdens de AVVN wil inzetten voor het verlenen van humanitaire toegang tot deze belegerde gebieden. De genoemde leden horen graag van het kabinet of zij hiertoe bereid is. Zo niet, dan ontvangen zij graag een toelichting op deze keuze van het kabinet.

3. Mensenrechten en internationale rechtsorde

De leden van de D66-fractie constateren dat de afgelopen 24 jaar tijdens de AVVN telkens een resolutie is aangenomen over de mensenrechtensituatie in Myanmar. De genoemde leden hebben echter begrepen dat dit jaar de EU niet voornemens is om een dergelijke resolutie in te dienen. Het afgelopen jaar is er zeker vooruitgang geboekt in Myanmar. Desalniettemin betreuren de genoemde leden het dat er dit jaar geen resolutie lijkt te worden ingediend, te meer omdat de mensenrechtensituatie in Myanmar nog steeds substantieel moet worden verbeterd. De genoemde leden vragen het kabinet daarom of zij bereid is het initiatief te nemen in EU-verband om wel te komen tot een resolutie over de mensenrechtensituatie in Myanmar.

Bevordering internationale rechtsorde

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de beleidsdoorlichting naar de Nederlandse inzet voor de internationale rechtsorde in de periode 2009–2014. De Inspectie Ontwikkelings-samenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) benoemt een aantal concrete resultaten in het onderzoek. De leden zijn verheugd te lezen dat dit Nederlands beleid concrete resultaten boekt. Tegelijkertijd is de IOB kritisch op het ontbreken van een overkoepelende Nederlandse visie op de vraag hoe vorm te geven aan de verdere ontwikkeling van de internationale rechtsorde. In de kabinetsreactie op de beleidsdoorlichting wordt kort gerefereerd aan dit commentaar van de IOB, maar het ontbreekt aan een helder antwoord. Een aantal pijlers worden genoemd, maar een heldere visie met een blik naar de toekomst ontbreekt nog steeds. De genoemde leden zijn daarom benieuwd of het kabinet inderdaad bereid is een dergelijke visie op te stellen en de Kamer daarover te informeren. Indien dit niet het geval is, ontvangen de leden graag een toelichting op deze keuze.

Inbreng van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie zijn positief over de inzet van het kabinet bij de overleggen over de hervormingen van de Verenigde Naties (VN) en de VN Veiligheidsraad (VNVR). Allereerst onderschrijven zij het belang van de VNVR als gezaghebbend orgaan betreffende besluiten over internationaal militair ingrijpen. Zij wijzen er echter op dat het vetorecht de VN-Veiligheidsraad historisch gezien vaak heeft lamgelegd, ook wanneer sprake was van grove schendingen van de geweldsverboden binnen het VN-Handvest. Om die reden bepleiten de leden van de SGP-fractie dat militair ingrijpen door een internationale «coalition of the willing» legitiem kan zijn in noodsituaties waarin sprake is van voldoende algemene veroordeling, en van voldoende zware schendingen van het internationale recht. Wat is de visie van het kabinet hierop? Wat zijn de (internationaal-rechtelijke) kaders, ook in het licht van de *Responsibility to Protect*? Overigens, hoe verhoudt het Nederlandse pleidooi binnen de Algemene Vergadering (AVVN) voor meer leden in de VNVR zich tot de wens de effectiviteit van dit orgaan te waarborgen, terwijl die effectiviteit nu al vaak ver te zoeken is?

Wat betreft de hervormingen van het VN-ontwikkelingssysteem beamen de leden van de SGP-fractie dat er nog veel winst valt te behalen door betere coördinatie en vereenvoudiging en gelijktrekken van procedures. Hoe gaat het kabinet dit precies aanvliegen? En wat is, in het licht van de Werelddoelen, de concrete inzet van het kabinet om te komen tot een coherente en «organisatie-overstijgende» aanpak?

De leden van de SGP-fractie zijn blij met de pogingen van het kabinet om te streven naar duurzame vrede door inzet op een combinatie van veiligheid, vredeshandhaving, *rule of law*, wederopbouw en mogelijkheden om te voorzien in levensonderhoud. Onduidelijk blijft echter wat het kabinet concreet bedoelt met het «zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van diplomatieke, civiele, militaire, en politionele inzet en ontwikkelingsinstrumenten.» Bovendien zijn de leden van de SGP-fractie benieuwd wat in contexten van vrede en stabiliteit wordt gedaan om wetshandhaving te waarborgen of te verbeteren teneinde uitbuiting, (moderne) slavernij, mensenhandel etc. tegen te gaan.

Het kabinet geeft aan dat de bescherming van de burgerbevolking in gewapend conflicten prioriteit is in de meeste mandaten van VN-vredesmissies. De leden van de SGP-fractie vragen zich echter af of de bescherming van minderheden ook prioriteit is binnen het brede humanitaire- en veiligheidsbeleid van de VN. Regelmatig klinken signalen dat, bijvoorbeeld, christelijke vluchtelingen verre van veilig zijn in vluchtelingenkampen van de VN die vaak door overwegend islamitische vluchtelingen bevolkt worden. Vluchten voor je leven en dan opnieuw je leven niet veilig zijn: een schrijnende en ontoelaatbare situatie. Biedt de VN gerichte bescherming aan zulke kwetsbare vluchtelingen, en in hoeverre neemt Nederland deze noodsignalen mee richting de AVVN?

De leden van de SGP-fractie zijn blij met de bijzondere aandacht van het kabinet voor de landenresoluties over Iran, Noord-Korea en Syrië. Wat is binnen de VN de concrete inzet van het kabinet wat betreft de bijzonder nijpende mensenrechtensituatie in Noord-Korea?

Wat betreft migranten en vluchtelingen onderschrijven de leden van de SGP-fractie het belang van gezamenlijke afspraken over betere internationale samenwerking. Inderdaad is expliciete aandacht noodzakelijk voor veiligheid, mensenrechten, opvang en integratie van vluchtelingen en migranten, maar ook voor de terugkeer van onrechtmatig verblijvende

migranten, goede grensbewaking en grensbeheer. Hoe ziet het kabinet de balans hiertussen op dit moment? Hoe wordt voorkomen dat meisjes en vrouwen in de menshandel en prostitutie terecht komen; in hoeverre is de huidige aanpak effectief? Ten slotte benadrukken de leden van de SGP-fractie dat ook binnen het internationale vluchtelingen- en migratiebeleid expliciet oog moet zijn voor de bijzonder kwetsbare positie van christenen en andere (religieuze) minderheden.